

รายวิชาภาษาไทย

รหัสวิชา ท๑๕๑๐๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ
ประโยค และข้อความ

ครูผู้สอน ครูชลภักดี คงกำเนียด
ครูวาสนา โพธิวงศ์

เรื่อง ปลาเล็กและปลาใหญ่

ปลาเล็กและปลาใหญ่
หากินเลี้ยงชีวา

ว่ายว่องไวในธารา
ตามประสาของปลาเป็น

(ปลาเล็กและปลาใหญ่ : ชลภักดี คงกำเนิด)

คำถามชวนคิด...พินิจบทร้อยกรอง

คำที่ขีดเส้นใต้มีความหมายว่าอย่างไร

ธารา

ชีวา

ปลาเป็น

ค้นคว้าหาความหมาย

ธาร

ชี

ปลาเป็น

น้ำ

ชีวิต

ยังมีชีวิต

คำถามชวนคิด... ฟินิจความรู้

นักเรียนทราบความหมายของคำ
ได้อย่างไร จงอธิบาย

การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และ
ข้อความ มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาไทย
และยังเป็นพื้นฐานในการถอดความ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกหลักการอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความได้

๒. เขียนอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความได้

๓. นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการเรียนวิชาภาษาไทย

เนื้อหา

การอธิบายความหมายของคำ ประโยค
และข้อความจากเรื่องที่อ่าน

อธิบายความหมายของคำ
ประโยค และข้อความ

กิจกรรม

ความหมายของคำ

คำ หมายถึง เสียงพูด, เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ
และมีความหมายในตัว เช่น พ่อ ปลา เดิน เร็ว ฯลฯ

คำที่มีความหมายโดยตรง

คำที่มีความหมายโดยนัย

ความหมายของประโยค

ประโยค หมายถึง คำพูดหรือข้อความที่ได้ใจความ
บริบูรณ์ตอนหนึ่ง ๆ เช่น ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม
ประโยคปฏิเสธ

ประโยคหนึ่ง ๆ อาจมีทั้งความหมายที่กล่าวโดยตรง
ความหมายเปรียบเทียบ และความหมายแฝง

ความหมายของข้อความ

ข้อความ หมายถึง เนื้อความตอนหนึ่ง ๆ
หรือใจความสั้น ๆ ของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

“ถ้าคนเรามีความพยายามในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
อย่างไม่ย่อท้อก็จะทำให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่หวังได้”

การอธิบายความหมายของคำ

๑. เปิดพจนานุกรม

๒. สังเกตบริบทของประโยค

ตัวอย่างการอธิบายความหมายของคำ
ประโยค และข้อความ

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของคำ

วันทาบิดาแก้ว

ลูกมาแล้วด้วยถวิล

=

ก. ไหว้, แสดงอาการเคารพ

=

ก. คิด, คิดถึง

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของคำ

นิ้วเป็นสายระยาง สองเท้าต่างสมอใหญ่

น. สายเชือกที่รั้งเสากระโดงเรือ

น. ขงหนักที่ล้ามโซ่อยู่กับเรือ

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของคำ

ปัญญา เป็นกล่องแก้ว
เจ้าจงเอาหูตา

ส่องดูแถวแนวหินผา
เป็นลำต้า ฟังดูลม

=

น. ความรอบรู้, ความฉลาด

=

น. คนถือบัญชีเรือสำเภา

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของประโยค

ความขี้เกียจคือปลาร้ายทำลายเป้าหมายของเรา

อธิบายได้ว่า “ความขี้เกียจเหมือนกับปลาร้ายที่ทำลาย
ความมุ่งหมายและความสำเร็จของเรา”

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของประโยค

อำนาจก็เหมือนดาบสองคมต้องใช้อย่างมีสติ

อธิบายได้ว่า “อำนาจมีทั้งคุณและโทษ มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ต้องใช้อย่างมีสติ รอบคอบ และระมัดระวัง”

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของประโยค

ความสวยไม่คงที่ ความดีลึคงทน

อธิบายได้ว่า “ความสวยอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ
แต่ความดีที่เราทำนั้นไม่มีวันเปลี่ยนแปลง”

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของประโยค

เวลาที่เราเหงา ทะเลกับภูเขาคงโอบกอดเราไว้

อธิบายได้ว่า “เมื่อเราเหงา เราสามารถไปเที่ยวพักผ่อน
หย่อนใจที่ทะเลหรือภูเขา เพื่อผ่อนคลายความเหงาได้”

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของข้อความ

“ปมด้อยไม่ได้มีไว้ให้เรากลัว แต่ปมด้อยมีไว้ให้เราลบและ
แก้ไขจุดนั้นให้ดีกว่าเดิม จงกล้าที่จะเผชิญกับความไม่กล้า
และจงต่อกรกับขวากหนามทั้งปวง”

ตัวอย่าง การอธิบายความหมายของข้อความ

“ข้อดีของภาพถ่ายคือ ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง แม้คนในรูปภาพจะจากไปแล้วก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่ยังอยู่ในใจตลอดเวลาคือ ความทรงจำ”

กิจกรรมพัฒนาทักษะการอธิบายความหมาย ของคำ ประโยค และข้อความ

ให้นักเรียนเขียนอธิบายความหมายของคำ
ประโยคและข้อความ ตามที่กำหนดไว้ในใบงานที่ ๒
โดยเขียนอธิบายความหมายให้ถูกต้องชัดเจน

คำชี้แจงบทบาทครูปลายทาง

- ๑) แจกใบงานที่ ๒
- ๒) สังเกตการทำงานของนักเรียน และให้คำแนะนำในการทำงาน
- ๓) ตรวจใบงานที่ ๒ และประเมิน การเขียนอธิบายความหมายของ คำ ประโยค และข้อความ

คำชี้แจงกิจกรรมนักเรียน

- ๑) นักเรียนทำใบงานที่ ๒
- ๒) เขียนอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ
- ๓) เมื่อทำใบงานเสร็จให้นักเรียนส่ง ที่ครูประจำวิชาหรือครูประจำชั้น เพื่อตรวจให้คะแนน

ใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายความหมายของคำตามที่กำหนดให้ถูกต้อง

จงตั้งเอากายเจ้า

เป็นสำเนาอันโสกา

๑. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....

๒. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....

ใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายความหมายของคำตามที่กำหนดให้ถูกต้อง

ความเพียรเป็นโยธา   แขนซ้ายขวาเป็นเสาใบ

๑. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....

๒. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....

ใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายความหมายของคำตามที่กำหนดให้ถูกต้อง

นิ้วเป็นสายระยาง   สองเท้าต่างสมอใหญ่

๑. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....
๒. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....

ใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายความหมายของคำตามที่กำหนดให้ถูกต้อง

ปากเป็นนางงานไป

อัสฌาสัยเป็นเสบียง

๑. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....

๒. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....

ใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายความหมายของคำตามที่กำหนดให้ถูกต้อง

ปัญญา เป็นกล่องแก้ว
เจ้าจงเอาหูตา

ส่องดูแถวแนวหินผา
เป็นลำต้ำ ฟังดูลม

๑. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....
๒. คำศัพท์ คือ ..... ความหมาย.....

ใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายความหมายของประโยคตามที่กำหนดให้ถูกต้อง

วิชาที่เปรียบเหมือนกับสินค้า

อธิบายความหมายของประโยคข้างต้นได้ว่า

.....
.....

สติเปรียบได้กับหางเสือของเรือ

อธิบายความหมายของประโยคข้างต้นได้ว่า

.....
.....

ใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนอธิบายความหมายของข้อความตามที่กำหนดให้ถูกต้อง

คนเราถ้ามีความพยายามในการขวนขวายหาความรู้ ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งไว้ได้ แต่ถ้าเราไม่มีความฝันหรือไม่ตั้งใจทำอะไรเลย ชีวิตก็จะไม่พบกับคำว่า ความสำเร็จ

อธิบายความหมายของประโยคข้างต้นได้ว่า

.....

.....

ใบความรู้ที่ ๒

การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คำ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ ด้วยการพูดหรือตัวหนังสือที่เขียนมีความหมายในตัวเอง ซึ่งจะมีก็พยางค์ก็ได้ เช่น มะละกอ ทะเล กบ แมลง สีน้า โยธา ตะกร้า ฯลฯ

ความหมายของคำมีอยู่ ๒ แบบ ได้แก่ ความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย (ซึ่งอาจเรียกว่าความหมายแฝงก็ได้)

ใบความรู้ที่ ๒

การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

ประโยค คือ ถ้อยคำที่มีความเกี่ยวข้องกันถูกต้องตามระเบียบของภาษาและมีเนื้อความบริบูรณ์ เช่น ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ ประโยคที่มีความหมายแฝง เป็นต้น

ข้อความ คือ เนื้อความตอนหนึ่ง ๆ หรือใจความสั้น ๆ ของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ใบความรู้ที่ ๒

การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

การอธิบายความหมายของคำ

เป็นการอธิบายความหมายของคำศัพท์ในบทเรียน หรือจากเรื่อง
ที่อ่าน โดยผู้อ่านจะต้องอ่านเรื่องนั้นตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วค้นหาคำที่
ไม่เข้าใจ จากนั้นขีดเส้นใต้คำเหล่านั้นไว้ แล้วหาความหมายจาก
พจนานุกรม หรือสังเกตจากบริบทแวดล้อมในประโยค

ใบความรู้ที่ ๒

การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

หลักพื้นฐานการอธิบายความหมายของคำ

๑. การเปิดดูความหมายจากพจนานุกรม

พจนานุกรม คือ หนังสือที่ช่วยถ้อยคำในภาษาใดภาษาหนึ่ง เรียงตามลำดับตัวอักษร โดยทั่วไปจะบอกความหมายและที่มาของคำ ซึ่งเราสามารถเปิดดูความหมายและที่มาของคำในพจนานุกรมได้

ใบความรู้ที่ ๒

การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

หลักพื้นฐานการอธิบายความหมายของคำ

๒. การสังเกตและดูบริบทในประโยค

บริบท คือ สถานการณ์แวดล้อมเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของภาษาหรือถ้อยคำ ซึ่งผู้อ่านสามารถอธิบายความหมายของคำได้จาก การสังเกตและดูบริบทในประโยคได้

สรุปการทำกิจกรรม

เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ
ประโยค และข้อความ

เฉลยใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

จงตั้งเอากายเจ้า

เป็นสำเภาอันโสภา

๑. คำศัพท์ คือ ..... สำเภา ..... ความหมาย..... ชื่อเรือเดินทะเลแบบจีน เล่นด้วยใบ .....

๒. คำศัพท์ คือ ..... โสภา ..... ความหมาย..... งาม .....

ความเพียรเป็นโยธา

แขนซ้ายขวาเป็นเสาใบ

๑. คำศัพท์ คือ ..... เพียร ..... ความหมาย..... บากบั่น, พยายามจนกว่าจะสำเร็จ .....

๒. คำศัพท์ คือ ..... โยธา ..... ความหมาย..... พลรบ, ทหาร .....

เฉลยใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

นี่เป็นสายระยาง

สองเท้าต่างสมอใหญ่

๑. คำศัพท์ คือ ..... สายระยาง ..... ความหมาย..... สายเชือกหรือลวดที่รั้งเสากระโดงเรือ
๒. คำศัพท์ คือ ..... สมอ ..... ความหมาย..... ของหนักที่ล่ามด้วยโซ่หรือเชือกอยู่ติดกับเรือ
ทิ้งลงน้ำเพื่อไม่ให้เรือเคลื่อนที่

ปากเป็นนางงานไป

อัชฌาสัยเป็นเสบียง

๑. คำศัพท์ คือ ..... นางงาน ..... ความหมาย..... หัวนางาน
๒. คำศัพท์ คือ ..... เสบียง ..... ความหมาย..... อาหารที่นำไปกินระหว่างเดินทางไกลหรือไปรบ

เฉลยใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

ปัญญา เป็นกล่องแก้ว   ส่องดูแถวแนวหินผา
เจ้าจงเอาหุตา   เป็นล้าต๋่า ฟังดูลม

๑. คำศัพท์ คือ ..... ปัญญา ..... ความหมาย..... ความรู้, ความฉลาดอันเกิดจากเรียนและคิด .....
๒. คำศัพท์ คือ ..... ล้าต๋่า ..... ความหมาย..... คนถือบัญชีเรือสำเภา .....

หมายเหตุ เมื่อพบคำผิดขณะตรวจ นักเรียนสามารถใช้ปากกาแดงแก้ไขให้ถูกต้องตามเฉลย และควรเปลี่ยนกันตรวจเพื่อแสดงถึงความซื่อสัตย์ของตนเอง

เฉลยใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

วิชา ก็เปรียบเหมือนกับสินค้า

อธิบายความหมายของประโยคข้างต้นได้ว่า

..... วิชาความรู้เป็นสิ่งที่มีความค่า เพราะความรู้สามารถใช้ประกอบอาชีพ ทำให้เรามีเงินทองของใช้มาเลี้ยงชีพได้

สติเปรียบได้กับหางเสือของเรือ

อธิบายความหมายของประโยคข้างต้นได้ว่า

..... สติเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการใช้ชีวิต ถ้าเรามีสติเราก็สามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องตามแนวทาง เปรียบได้กับหางเสือของเรือที่ใช้บังคับทิศทางของเรือ.....

เฉลยใบงานที่ ๒ เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

คนเราถ้ามีความพยายามในการขวนขวายหาความรู้ ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งไว้ได้ แต่ถ้าเราไม่มีความฝันหรือไม่ตั้งใจทำอะไรเลย ชีวิตก็จะไม่พบกับคำว่า ความสำเร็จ

อธิบายความหมายของประโยคข้างต้นได้ว่า

..... เราควรมีความพยายามใฝ่หาความรู้ เพราะถ้าเรามีความพยายามก็จะทำให้ประสบความสำเร็จตามที่เรที่ตั้งไว้ แต่เราไม่มีความฝันหรือไม่มีการตั้งเป้าหมายอะไรไว้ เราก็จะไม่มีวันพบกับความสำเร็จนั้นได้เลย

ประโยชน์ของการอธิบายความหมาย
ของคำ ประโยค และข้อความ

๑

ช่วยให้ทราบและ
เข้าใจความหมาย
ของคำได้ถูกต้อง

๒

ช่วยให้สามารถ
แปลความจาก
บทประพันธ์ได้

๓

ช่วยให้เข้าใจ
ประโยคและ
ข้อความจากเรื่อง

คำถามสรุปบทเรียน

นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้จาก
เรื่อง การอธิบายความหมายของคำ
ประโยค และข้อความ ไปปรับใช้ใน
การเรียนเรื่องใดบ้าง

บทเรียนครั้งต่อไป

“การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิด
จากเรื่องที่อ่าน”

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิด
จากเรื่องที่อ่าน
๒. ใบงานที่ ๒ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิด
จากเรื่อง วิชาเหมือนสินค้า

สามารถดาวน์โหลดใบความรู้และใบงานได้ที่ www.dltv.ac.th

